

GAMLE JULESANGER- OG SKIKKER

Håkon Sødal, Karin Walvick Dahl og Birgitte Sørensen, medlemsmøte på
Risøbank 19.11.24

65 tilstede

Birgitte Sørensen forteller om gamle juleskikker

Dette medlemsmøtet var et samarbeid mellom Mandal Historielag og Risøbank IKS, og etter at Bente hadde ønsket velkommen, presenterte henholdsvis styreleder for IKS'et Hannah Teigland (tiltrådt etter Ulf Aanonsen) og daglig leder Ane Moe (ansatt etter Håkon Sødal) seg for forsamlingen.

Deretter innledet Håkon første del av kveldens tema med å fortelle litt om julesangene han og Karin hadde valgt å fortelle litt om- og synge. Sangene var delt inn i fire kategorier:

Disney-sanger | Folkelige sanger | Kuriositeter | Tradisjonelle sanger.

Karin ledet oss i allsangen, akkompagnert av Håkon på piano:

White Christmas – When you wish upon a star – O Tannenbaum

Så var det tid for Birgittes foredrag om gamle juleskikker. Hun hadde valgt å dele temaet inn i fem deler: Julekaker | Julegrøt | Juletorsk | Juletre | Julebukk

Julebakstens utvikling har gått fra kaker bakt i jern- til smult- til ovn, og i våre dager bruker vi jo fremdeles alle tre metoder, og selv om mye er helt annerledes når det gjelder julens godsaker, er det fremdeles mange som sverger til at det skal være sju slag.

Allerede på 1700-tallet ble det mulig å få tak i risengryn, og det ble vanlig å koke grøt til jul, og da selvfølgelig særlig til fjøsnissen. Også denne tradisjonen holdes i hevd i våre dager.

Etter denne delen av foredraget var det helt naturlig å synge *På låven sitter nissen*.

Juletorsken har nok måttet vike for mye annen julemat her på Sørlandet, men den står fremdeles på menyen hos mange sørlendinger julaften - eller en av de andre juledagene. Mye kan tyde på at denne juleretten stammer fra den gang julefaste ble praktisert, og man skulle vise måtehold. Akkurat det kan man vel ikke si gjelder lenger i våre dager.

Juletreet startet som en "ny tradisjon" for ca. 200 år siden, og skikken med å ta et tre inn i stua kom fra Tyskland. Det var først et overklassefenomen, men ble etter hvert allemannseie. Og her i Mandal var det lenge furutrær/kvaster som var å se, før gran ble vanlig.

Her ble det igjen plass til en kjent og kjær julesang: *O jul med din glede* av Gustava Kielland, og deretter den amerikanske *Santa Claus is coming to town*.

Julebukktradisjonen er i ferd med å dø ut. Nå er det Halloween i slutten av oktober som gjelder. Barn kler seg i skumle kostymer, og går fra dør til dør, slett ikke ulikt slik julebukkskikken startet i sin tid. Før i tiden var det vanlig at både barn og voksne gikk julebukk – eller skrømt. Og det hele startet opprinnelig med at man gikk fra hus til hus med en stang med et geitehode laget av tre og skinn på toppen.

Birgittes spennende og morsomme foredrag ble avsluttet med mer allsang: *We wish you a merry Christmas*.

Etter foredraget avsluttet Håkon og Karin kvelden med flere kjente- og litt mer ukjente sanger – noen av disse sunget solo av Karin.

Det lyser i stille grender - Tenn lys - Deilig er den himmel blå - Til den gamle simple stuen - Fra fjord og fjære - Et barn er født i Betlehem - Skotsk julesang - Grini julaften 1944 - En julesang fra Ukraina - Snart juleklokken klinger - Deilig er jorden

Det hele ble en veldig hyggelig forsmak på tiden vi snart går inn i, og de tre bidragsyterne fikk som takk overrakt hver sin bok om da elektrisiteten kom til Mandal.

Til slutt kan nevnes at siden dette møtet var et spleiselag mellom Historielaget og Risøbank IKS, ble det for anledningen servert Mandalskringle.

Ref. Eva Saanum